

Épületfotó - a Lederer-ház (Budapest, Bajza utca 42.) utcai homlokzatai

Leltári szám: VLT 342.1.1

Alkotó: **Bálint, Zoltán** (1871 - 1939) / építész
Jámbor (Frommer), Lajos (1869 - 1955) / építész
Kernstok, Károly (1873 - 1940) / mozaik-tervező
Róth, Miksa (1865 - 1944) / mozaik kivitelező

Készítés ideje: 1902

Készítés helye: Budapest

Technika: digitális fotó

A Lederer Artúr megbízásából emelt épületegyüttesen belül a homlokzatokon is elkülönül a sarokra szervezett saját ház és a bérlakásokat magába foglaló rész. A földszinten és az első emeleten a reprezentatív helyiségekbe hosszú, keskeny ablakokból kialakított nyílásegyüttes engedi a fényt. A nyílások a sarkon ívesen befordulnak. Mögöttük a földszinten eredetileg az úri szoba, felette télikert volt. Az ebédlő a kapu jobb oldalán nyíló ablakok mögött helyezkedett el. A szalon az Aradi utcára nézett a földszinten a kapu melletti három ablakkal, amelyek belesimulnak a bérházrész homlokzatába. A hall hosszú és keskeny volt, a hátsó falon kialakított fa lépcsőt ma fából készült fal zárja el, előtte jelenleg a portás fülkéje áll. A hallból jobbra egy nagyobb, balra két keskenyebb tolóajtó nyílik. A jobb oldalin az ebédlőbe vezet, melynek faburkolata, kandallója, és az ablakokkal szembeni oldalán kialakított beépített szekrénye ma is áll. A kandallót eredetileg Ligeti Miklós bronz reliefje díszítette. A hallból balra az első ajtón az úri szobába lehet jutni, amelynek gipszindákkal díszített mennyezetéről az eredeti csillárok lógnak. Az alsó részen itt is faburkolat fedte a falakat, amely csak a szalon felé néző válaszfalon maradt meg. A szalonba a hallból a második keskeny tolóajtó vezet. A szalon és az úri szoba között nagyméretű tolóajtón lehet átjutni. A szalon falának alsó részét kő burkolja, amelynek eredeti tartozékai a kandalló, a tolóajtóval szembeni falon egy üvegezett szekrény és a trapéz alakú tükör.

Budapest Főváros Levéltára őrzi az 1903-as helyszínrajzot, amelyen egyben látható a bérház és a lakóház rész. Ezen a lapon még egy pince alaprajz és egy áthúzott félemeleti alaprajz látható. A többi terv (alagsori, földszinti, I., II., III. emeleti és padlás alaprajz, illetve homlokzati rajz) dátum nélküli. Mindegyik lapon Bálint és Jámbor műépítészek felirat olvasható, illetve több lapon Bloch és Holitscher építőmesterek aláírása. A felirat szerint a tervek nagyságos Lederer Artur úr bérpalotájához készültek. Az alagsorban, a bérház részen helyezték el a házmester lakását. A földszinti alaprajzon a megvalósult állapotnak megfelelően látható a szélfogó, a hall, a szalon, az úri szoba és az ebédlő. A kandallók és a tolóajtók is szerepelnek a rajzokon. Középen, a hallból nyíló, a lakóházhoz tartozó, nagyméretű lépcső látszik, mellette ovális alaprajzú lépcső, ami a bérlakásokhoz tartozik. A földszinti rajzon látható az ebédlőből nyíló, falba rejtett ajtó, ami egy tálalóba nyílt, ahol ételfelvonó és személyfelvonó rajza is látható. A földszinten, a bérházi szakaszon csak egy lakás látszik. A II. és III. emelet lakóházi szakasza a rajzon egy-egy különálló lakásként kezelt, hallal, szalonnal, és úri szobával. A padlásra csak a kisebb méretű lépcső vezet fel a mosókonyhához. Homlokzati rajz a Bajza utca felől mutatja az épületet szinte teljesen a megvalósult állapotnak megfelelően. A rajzon azonban a II. és a III. emelet sarka is lekerekítve jelenik meg egy-egy hármass ablakkal (a lekerekítés az alaprajzokon is látszik). A két felső emelet között a rajzon nincs párkány, ablakaik függőlegesen összekapcsoltak, az alsó ablakrészek hármass osztásúak, a tető előtt alacsony pártázat húzódik.

szerző: Rákos Katalin

Irodalom

- Déry Attila: *Terézváros – Erzsébetváros, VI. – VII. kerület. Budapest építészeti topográfia 3.* Terc, Budapest, 2006.
- Gerle János, Kovács Attila, Makovecz Imre: *A századforduló magyar építészete.* Szépirodalmi Könyvkiadó – Bonex, Budapest, 1990. - 25. 28.
- K. Pintér Tamás: *Századeleji házak Budapesten.* Magyar Építőművészek Szövetsége, Budapest, 1987. - 35.
- Századeleji házak Budapesten.* Magyar Építőművészek Szövetsége, Budapest, 1987. - p. 35.
- Gerő Ödön: A Bajza utcai Lederer-ház. *Művészet*, 7. (1908). 1908. - 114-118.
- A Ház*, 1. (1908). 1908. - melléklet
- Magyar Pályázatok*, 2. (1904) 12. sz.. 1904. - p. 25.

